

<https://helda.helsinki.fi>

Onko kuningas Daavidin palatsi löytynyt? : arkeologian, ideologian ja politiikan tiiviit yhteydet Jerusalemissa

Pakkala, Juha

2007

Pakkala , J 2007 , ' Onko kuningas Daavidin palatsi löytynyt? arkeologian, ideologian ja politiikan tiiviit yhteydet Jerusalemissa ' , Teologinen Aikakauskirja , Vuosikerta. 112 , Nro 4 , Sivut 291-301 .

<http://hdl.handle.net/10138/328746>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Onko kuningas Daavidin palatsi löytynyt?

Arkeologian, ideologian ja politiikan
tiivit yhteydet Jerusalemissa

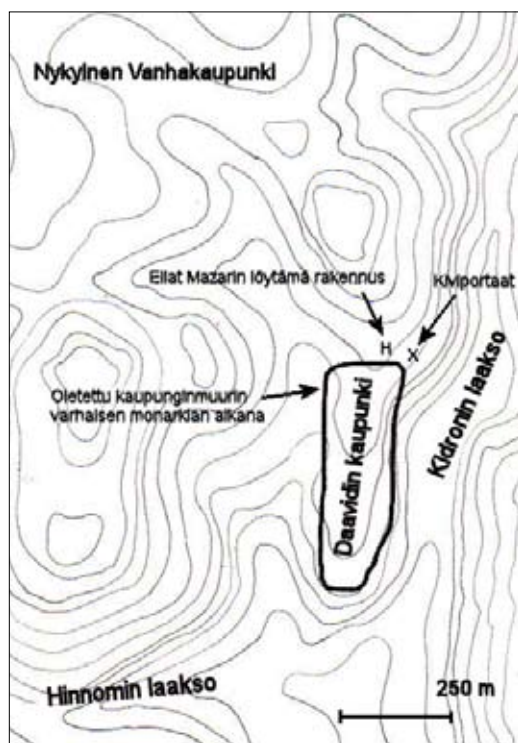
JUHA PAKKALA

JOHDANTO

Arkeologiset kaivaukset Jerusalemissa saavat usein huomiota sekä tutkijoiden että laajan yleisön parissa. Vanhan testamentin kannalta viime vuosina ehkä eniten huomiota ovat herättäneet vuonna 2005 alkaneet kaivaukset Daavidin kaupungin pohjoisosassa. Kaivausten johtaja Eilat Mazar on esittänyt löytäneensä mahdollisia jäänteitä kuningas Daavidin palatsista. Mikäli löytö todellakin varmistuisi Daavidin palatsiksi, sillä olisi huomattavia vaikutuksia Israelin monarkian varhaisvaiheiden tutkimuksessa. Se olisi kiistaton viite siitä, että Daavidin aikainen Jerusalem oli merkittävä kaupunki. Viime vuosina yleistynyt käsitys, että Jerusalem oli korkeintaan pieni kylä Daavidin aikana, joutuisi siten puolustuskannalle. Uusi löytö vastaisi hyvin Vanhan testamentin antamaa kuvaa monarkian varhaisvaiheista. Kaivauksiin liittyy kuitenkin ongelmia, jotka herättävät useita kysymyksiä. Daavidin kaupungissa harjoitettavien kaivausten taustalta paljastuu poliittisia ja ideologisia intressejä.

LÖYTÖ

Arkeologisia kaivauksia on tehty Jerusalemissa sijaitsevan niin sanotun Daavidin kaupungin pohjoisosassa (kaivausalue H; ks. kartta 1). Alueella

Kartta 1. Daavidin kaupunki.

ovat aikaisemmin kaivaneet muun muassa Robert Macalister ja Kathleen Kenyon. Näiden kaivausten yhteydessä alueelta löydettiin viitteitä kaupunginmuurista sekä julkisista rakennuksista, mutta monet tulokset jäivät epäselviksi. Macalister kaivoi esille muureja, mutta hän ei pitänyt löytöjä merkittävänä, vaan oletti, että kyseessä on jäänteitä jebusilaisten rakentamista muureista, jotka Daavid oli tuhonnut. Alempana rinteessä on hyvin säilynyt massiivinen porrasmainen rakennelma, jonka on arveltu tukeeneen ylempänä sijaitsevia rakennuksia (ks. kuvat 1 ja 2).¹

Vuonna 2005 alkaneet kaivaukset ovat tuoneet uutta valoa alueen historiaan.² Kaivausten johtaja Eilat Mazar kertoo löytäneensä rakennuskompleksin, joka koostuu useista isoista huoneista. Huoneita ympäröivät leveät suurista kivistä rakennetut muurit. Huoneiden koko ja muurien paksuus viittaa siihen, että kyseessä on julkinen rakennus, mikä sopii

yhteen tämän alueen aikaisempien löytöjen kanssa (ks. kuva 3). Huoneista löydetty tuontikeramiikka Kyprokselta osoittaa, että rakennuksen asukkaat kuuluivat yhteiskunnan yläluokkaan.

Mazarin mukaan keramiikkalöydöt tukevat rakennuksen ajoittamista Daavidin aikaan tai ainakin 900-luvulle eKr. Rakennusten perustusten alta on alustavien tietojen mukaan löytynyt keramiikkaa 1100–1000-luvuilta eKr. Lisäksi muurien kivien välissä oli 1000–900-lukujen keramiikkaa. Tämän perusteella voidaan olettaa, että rakennus on perustettu 1000–900-lukujen aikana. Tätä ajoitusta tukee se, että yhden huoneen sisältä kerrotaan löytyneen keramiikkaa 900–800-luvuilta. Keramiikan tueksi luvataan radiohiiliajoitusta, joita on otettu raken-

1 Ks. Shiloh 1993, 702–704.

2 Eilat Mazarin kaivauksista, ks. Mazar 2006, 16–27, 70.

Kuva 1. Kiviportaait.

Kuva 2. Kaivausalue idästä.

Kuva 3. Eilat Mazarin löytämä rakennus.

nuksen alta, mutta tuloksia ei ole vielä julkaistu.³ Mazarin mukaan rakennus edustaa foinikialaista rakennustraditiota. Tämä sopisi hyvin yhteen 2. Sam. 5:11 antamaan tietoon, että foinikialaiset ammattimiehet rakensivat Daavidin palatsin. Näin Raamatun antama informaatio tukisi keramiikan avulla tehtyä ajoitusta.

Tärkeä viite siitä, että kyseessä on Daavidin palatsi, löytyy Raamatusta. Mazar katsoo, että 2. Sam. 5:17 mukaan Daavid laskeutui palatsistaan kaupungissa sijaitsevaan Sionin linnoitukseen, jonka hän oli aikaisemmin valloittanut kaupungissa asuneilta jebusilaisilta. Mazar olettaa, että puolustukseen tarkoitetun linnoituksen on täytynyt sijaita muurien rajaaman kaupungin korkeimmalla kohdalla. Lähi-idässä linnoitus rakennettiin yleensä yläkaupunkiin. Koska Daavidin palatsista piti siis laskeutua (רָדַד) linnoitukseen, palatsin täytyi sijaita muurien ulkopuolella. Koska muista ilmansuunnista täytyy nousta Daavidin kaupunkiin, palatsia tulisi etsiä Daavidin kaupungin pohjoispuolelta. Ainoastaan pohjoisesta voi laskeutua muurien rajaamaan kaupunkiin. Tämän perusteella Mazar päättelee, että Daavidin palatsi oli laajennus, joka ei mahtunut vanhojen muurien sisäpuolelle, vaan joka piti rakentaa aikaisemmin rakentamattomalle alueelle muurien ulkopuolelle pohjoisessa. Tätä tulkintaa tukee Mazarin mukaan se, että nyt löytyneen rakennuksen alta ei löytynyt muita rakennuksia, vaan se on rakennettu osin peruskallion päälle.

LÖYDÖN MERKITYS

Mikäli Mazarin tulkinta pitää paikkansa, uudella löydöllä on huomattavaa vaikutusta tutkimuksessa vallitseviin käsityksiin varhaisen monarkian ajasta Jerusalemissa ja Juudassa. Vaikka 900-luvun Jerusalemissa ei muuten tiedetä paljoakaan, suuren ja vauraan palatsin löytyminen tarkoittaisi, että Jerusalemi oli merkittävä kaupunki tänä aikana. Palatsi edellyttää, että kaupunki pystyi hallitsemaan kohdalaisen suuria alueita ja kantamaan siellä veroja. Yksin Jerusalemin lähiympäristö tuskin tarjoaisi taloudellista potentiaalia suuren palatsin ylläpitämiseen.

Mazarin löytö olisikin ristiriidassa useiden viime aikoina suosiota saaneiden teorioiden kanssa, joiden mukaan Jerusalemi oli köyhä ja pieni kaupunki ennen 700-luvun jälkipuoliskoa eKr. Esimerkiksi Tel Avivin yliopiston professorin Israel Finkelsteinin teoria, että Daavidin aikainen Jerusalemi oli korkeintaan pieni kylä, näyttäisi uuden löydön valossa ongelmalliselta. Vuonna 2001 julkaistussa kirjassaan *The Bible Unearthed* Finkelstein esitti, että Jerusalemin kaupunkiasutuksesta ei Daavidin ajalta ole löydetty todisteita, puhumattakaan todisteista siitä, että kyseessä voisi olla laajan valtakunnan pääkaupunki.⁴ Mazarin löytöä olisi siis mahdoton ohittaa kun arvioidaan Juudan ja myös Israelin kuninkuuden varhaisaikoja.

Löytö pakottaisi myös arvioimaan Samuelin kirjojen kuvausta kuninkuuden synnystä uudessa valossa. Tutkimus on viime vuosikymmeninä suhtautunut varauksellisesti siihen, että Samuelin kirjat sisältäisivät luotettavaa tietoa Daavidin ajasta. Jos pienet yksityiskohdatkin voivat johdattaa Daavidin palatsin jäljille, voisi olettaa, että nämä ja myös muut varhaisaikojen tapahtumia kuvaavat kirjat Vanhassa testamentissa sisältävät runsaasti tietoa ajan historiasta. Daavidin aikaa kuvaavat tekstit saattaisivat siis pitää sisällään primäärilähteitä, jotka on kirjoitettu 900-luvulla eKr.

Näiden tulkintojen valossa rakennuksen löytyminen Daavidin kaupungista on saanut merkittävää huomiota myös tiedotusvälineissä. Utusta palatsin löytymisestä on käsitelty esimerkiksi *New York Timesissa* jopa puolen sivun verran.⁵ Myös muut kansainväliset tiedotusvälineet ovat raportoineet löytöä laajalti.⁶ Se on tehnyt Eilat Mazarista tunnetun henkilön Israelissa ja maan ulkopuolella. Vuoden 2005 jälkeen hän on esiintynyt säännöllisesti lehtien palstoilla sekä televisiossa.

EILAT MAZAR

Kaivausten johtaja Eilat Mazar on väitellyt Jerusalemin yliopistossa vuonna 1997. Jerusalemin lisäksi hän on kaivanut foinikialaiskaupunki Achzibia, joka sijaitsee Israelin pohjoisrannikolla lähellä Libanonin rajaa. Hänen erityisosaamisensa liittyykin

juuri foinikialaisiin jäänteisiin rautakaudella. Tällä perusteella voisikin olettaa, että Mazar on oikea henkilö arvioimaan löytyneen rakennuksen foinikialaisia piirteitä.

Eilat Mazar ei ole sukunsa ainoa arkeologi. Hänen jo edesmennyt isoisänsä oli kuuluista arkeologi Benjamin Mazar, jonka kaivauksilla Eilat Mazar oli mukana pienestä pitäen. Arvostettu arkeologi Amihai Mazar on Eilat Mazarin serkku.⁷ Mazarin sukua luonnehditaankin joskus arkeologiadynastiaksi. Myös Eilat Mazarin edesmennyt aviomies Yair Shoham oli arkeologi, jonka erikoisalaa olivat inskriptiot. Eilat Mazar on 50-vuotias ja neljän lapsen äiti.

Eilat Mazar on tunnustava juutalainen, joka uskoo, että Raamattu on historiallisesti luotettava. Haastattelussa hän kertoo kaivavansa Raamattu toisessa kädessä ja kaivauslapio toisessa. Hänen mukaansa ”Raamattu on kaikkein tärkein historiallinen lähde.”⁸ Tämä lähtökohta johdatti Daavidin palatsin löytymiseen.

KRITIIKKIÄ

Vaikka yleisesti tunnustetaan, että Mazarin löytö on merkittävä, useat tutkijat ovat suhtautuneet löytöön odottavan varauksellisesti. Yhtenä ongelmana on se, että löydöstä ei ole annettu vielä paljonkaan yksityiskohtaista tietoa tiedeyhteisön arvioitavaksi. Mazar on kuvannut löytöään *Biblical Archaeology Review* -lehden artikkelissa ”Did I Find King David’s Palace?”⁹ mutta siinä liikutaan melko yleisellä tasolla. Artikkelin on kyllä kunnioitettavan nopeasti julkaistu rakennuksen löytämisen jälkeen,¹⁰ mutta sen tieteellisyydessä on toivomisen varaa. Sen sijaan, että siinä kuvataan kaivamiseen liittyviä tunteita, ilonpurskauksia ja lasten unenlahjoja,¹¹ tieteellisesti orientoitunut lukija toivoisi enemmän yksityiskohtia ja faktoja itse löydöstä ja sen arkeologisesta kontekstista. Nyt tulkinnoilla on varsin suuri rooli koko julkaisussa, alkaen jo artikkelin otsikosta. Koska artikkeli on ilmestynyt laajemmalle yleisölle suunnatussa aikakauslehdessä, osan puutteista voi antaa anteeksi. Ongelma piilee kuitenkin siinä, että Mazar on tehnyt pitkälle meneviä

tulkintoja löydöstä ja sen merkityksestä jo muutama kuukausi ensimmäisen kaivauskauden päättymisen jälkeen vuonna 2005. Nämä on sitten esitelty laajalle yleisölle ja kansainväliselle lehdistölle. Mazarin nopeat tulkinnat ovat saaneet huomattavasti huomiota ilman että laajempi tiedeyhteisö olisi voinut arvioida arkeologista aineistoa ja ottaa kunnolla kantaa Mazarin tulkintoihin. Laajan yleisön on vaikea tehdä eroa nopeasti tehtyjen tulkintojen ja pitkän tieteellisen keskustelun tuloksena syntyneiden tulosten välillä.

Israel Finkelstein onkin kuvannut Mazarin tulkintoja yhdeksi sarjassa ”messiaanisia purkauksia”, joita Raamatun arkeologiasta on tullut viime vuosina. Hänen mukaansa purkausten tarkoituksena on pelastaa perinteinen kuva Daavidista, joka on vii-

3 Lawler 2007, 588–590.

4 Finkelstein & Silberman 2001.

5 *New York Times* 5.8.2005, ”Jerusalem Journal; Digging Deep for Proof of an Ancient Jewish Capital”.

6 Mm. *Washington Post* 2.12.2005, ”A Dig into Jerusalem’s Past Fuels Present-Day Debates”. Welt@Online: http://www.welt.de/print-welt/article687760/Spatenkrieg_um_Jerusalem.html.

7 Amihai Mazar on kirjoittanut mm. Palestiinan arkeologian perusteoksen *Archaeology of the Land of the Bible: 10,000–586 B.C.E.*

8 Haastattelu www.momentmag.com 04/2006, ”Eilat Mazar: Uncovering King David’s Palace.” ks. http://www.momentmag.com/olam/Apr06/MOM-2006-04_mazar.html: ”I work with the Bible in one hand and the tools of excavation in the other. That’s what biblical archaeologists do. The Bible is the most important historical source and therefore deserves special attention.”

9 Mazar 2006, 16–27, 70.

10 Palatsi löydettiin kesällä 2005 ja artikkeli ilmestyi jo vuoden 2006 ensimmäisessä numerossa.

11 Artikkelissa esiintyy mm. seuraavanlaisia kuvauksia: ”Could it be a Biblical name – just to make sure I pulled from the shelf a Biblical encyclopedia. There he was, as large as life – in the book of the prophet Jeremiah – I let a shriek of surprise that rang out through the still house. Fortunately, the children slept soundly. I felt as though I had just ‘resurrected’ someone straight out of the Bible”; ks. Mazar 2006, 26.

me vuosien tutkimuksessa asetettu kyseenalaiseksi. Finkelstein arvioi, että rakennus tulisi ajoittaa ainakin sata vuotta myöhemmäksi kuin Mazar on esittänyt.¹² Finkelstein tosin myöntää, että tässäkin tapauksessa löytö olisi merkittävä, koska se muuttaisi käsityksiä 800-luvun Jerusalemistä. Juudan valtio olisi ollut merkittävämpi jo paljon aikaisemmin kuin Finkelstein ja monet muut tutkijat ovat oletaneet. Toisaalta Finkelstein on toisessa yhteydessä esittänyt, että Mazarin löytämä rakennus saattaa olla jopa vasta 500-luvulta eKr. Tel Avivin yliopistossa toimiva arkeologi Rafi Greenberg epäilee Mazarin ajoitusta sillä perusteella, että Jerusalemin ympäristöstä ei ole löydetty 900-luvulle eKr. ajoitettavia kyliä, jotka olisivat olleet välttämättömiä suuren kaupungin ja palatsin ylläpitämiseksi. Hänen mukaansa Jerusalemin ympäristö oli 900-luvulla eKr. niin köyhä, että se olisi voinut ylläpitää korkeintaan 500 asukkaan kaupunkia.¹³ Tel Avivin Bar-Ilan yliopistossa vaikuttavan arkeologin Gabriel Barkain mukaan Mazar ei ole löytänyt rakennuksesta lattiatasoa.¹⁴ Tässä tapauksessa rakennuksen ajoittaminen olisi selvästi epävarmempaa kuin Mazar antaa ymmärtää.

Ajoitukseen liittyvien ongelmien lisäksi, Mazarin löytämän rakennuksen funktio ei ole lainkaan selvä. Uusi löytö on tulkittu Daavidin palatsiksi Vanhan testamentin antaman tiedon valossa. Vaikka löydetty rakennus on suuri ja ilmeisesti julkinen rakennus, ei ole arkeologisia todisteita siitä, että kyseessä olisi kuninkaan palatsi, puhumattakaan Daavidin palatsista. Olisi toivottavaa, että tutkijayhteisö saisi tarkempaa tietoa huoneista löydettyistä esineistä, että se voisi arvioida Mazarin tulkintaa rakennuksen funktiosta. Artikkelista ei esimerkiksi saa selkeää kuvaa siitä, oliko huoneista löydetty 900-luvun keramiikka *in situ*. Mikäli Gabriel Barkain väite että lattiatasoa ei ole löydetty pitää paikkansa, on vaikea ajatella, että keramiikka olisi löytynyt *in situ*. Kysymyksiä herättää myös Mazarin lyhyt maininta, että samoissa huoneissa oli esineitä, jotka tulee ajoittaa 600-luvulle eKr. Oliko huoneissa siis erillisiä kerrostumia (strata), joista jotkut olivat tuhoutuneet niin, että keramiikka on säilynyt *in situ*?

Mazar kuvaa innostuneesti sitä miten palatsi alun perin löytyi Raamatun tekstin avulla. Tarkempi katsaus käytettyyn 2. Sam. 5 jakeeseen 17 paljastaa kuitenkin useita ongelmia päättelyssä sekä lähteiden käytössä. Raamatun tekstiä on käytetty kritiikittä ja päämäärähakuisesti. Vilkaistu heprealaiseen tekstiin paljastaa, että jakeessa 17 ei viitata itse palatsiin lainkaan.¹⁵ Siinä ei kerrota mistä Daavid laskeutui linnoitukseen. Edeltävien jakeiden 14–16 valossa voisi ajatella, että lähtöpaikka on Jerusalem, ja että Daavid lähti pois Jerusalemistä paetakseen linnoitukseensa. Koska Jerusalem sijaitsee suhteellisen korkealla, sieltä täytyy laskeutua (ירד) lähes kaikkiin ilmansuuntiin. Vanhassa testamentissa Jerusalemiin yleensä nouseaan (עלה) ja sieltä laskeudutaan (ירד).

Toisaalta koko luvun kannalta ei ole selvää, oliko Daavid lainkaan Jerusalemissa kun hän lähti linnoitukseen. Jakeen 17 mukaan filistealaiset lähtivät etsimään Daavidia, kun he kuullivat, että hänet oli voideltu kuninkaaksi, mutta jakeen 3 mukaan Daavid voideltiin kuninkaaksi Hebronissa eikä Jerusalemissa. Eli jakeen 3 valossa Daavid pakeni linnoitukseen Hebronista.

Onkin selvää, ettei 2. Sam. 5 ole yhtenäinen teksti. Timo Veijolan mukaan jae 17 kuuluu laajennukseen, jonka deuteronomistinen toimittaja lisäsi 500-luvulla eKr.¹⁶ Sen yhteys edelliseen tekstiin näyttäisi olevan varsin myöhäinen. Jakeet 4–16 eivät etene johdonmukaisesti, vaan sisältävät tekstejä ilmeisesti eri ajoilta. Jakeet 13–16 koostuvat luetelosta Daavidin lapsia. Jakeen 11 mukaan Tyyron kuningas Hiiram avusti palatsin rakentamisessa. Jakeissa 10 ja 12 todetaan, että Jahve oli vahvistanut Daavidin kuninkuuden. Jakeet 6–9 kertovat miten Daavid valloitti Jerusalemin ja Sionin linnoituksen. Huomioimatta luvun fragmentaarista luonnetta Mazar poimii palatsin jakeesta 11 ja olettaa, että Daavid oli palatsissaan Jerusalemissa kun filistealaiset lähtivät etsimään häntä. Mazar ei näe mitään ongelmaa siinä, että tällä välillä Daavidin kerrotaan saaneen 11 lasta Jerusalemissa.

On myös epäselvää, mihin linnoitukseen jakeessa 17 viitataan. Jakeissa 7 ja 9 mainitaan Sionin linnoitus, mutta nämä jakeet eivät kuulu samaan

toimitukselliseen kerrostumaan kuin jae 17. Muual- la Samuelin kirjoissa Adullamissa sijainnut vuori- linnoitus toimi Daavidin tukikohtana sotatilanteis- sa (ks. 1. Sam. 22:1-5; 24:23; 2. Sam. 23:13-14). Veijolan mukaan jae 17 viittaa juuri tähän vuori- linnoitukseen.

Mazarin pyrkimys identifoida löytynyt raken- nus Daavidin palatsiksi linnoituksen sijainnin perus- teella ei ajaudu ongelmiin vain Vanhan testamentin tekstiä tarkasteltaessa. Arkeologisissa kaivauksis- sa Jerusalemistä ei ole löytynyt Sionin linnoitusta, johon Daavid Mazarin mukaan pakeni. Löytöjen puuttuessa Mazar olettaa sen sijainneen muurien ra- jaaman kaupungin korkeimmalla kohdalla, koska se olisi hänen mukaansa ollut strategisesti paras paikka linnoitukselle. Tältä alueelta on kyllä löydetty viit- teitä julkisista rakennuksista,¹⁷ mutta niistä on vielä pitkä matka Sionin linnoitukseen, jonka Daavidin väitetään valloittaneen jebusilaisilta.

On myös syytä huomata, että heprean sanan **רד** käyttö Vanhassa testamentissa ei ole täysin johdon- mukaista, vaan se voi satunnaisesti myös viitata kulkemiseen paikasta toiseen ilman että toinen paik- ka olisi korkeammalla kuin toinen.¹⁸ Vaikka **רד** useimmin viittaakin laskeutumiseen, ei ole ongel- matonta rakentaa teoriaa arkeologisissa kaivauksis- sa löydetyn rakennuksen alkuperästä ja funktiosta yhden Vanhan testamentin sanan varaan.

Ajatus siitä, että palatsi sijaitsi kaupunginmuu- rien ulkopuolella, on myös ongelmallinen. Mazar ajattelee, että tulevaisuuteen katsovana kuninkaana Daavid rakensi palatsin kaupunginmuurien ulko- puolelle, jonne kaupunki myöhemmin levittäytyi- si. Palatsi on kuitenkin valtion hallinnon ja vallan keskus, jota tuskin rakennetaan täysin alttiiksi vi- hollisen hyökkäyksille. Palatsi on suuri investointi, jonka rakentaminen kaupungin puolustuslaitteiden ja muurien ulkopuolelle olisi poikkeuksellista. Vi- hollinen olisi piirityksen aikana pystynyt helposti tuhoamaan hylätyn palatsin ja pahimmissa tapauk- sessa käyttämään sitä apuna hyökkäyksessä kau- punginmuuria vastaan, joka sijaitsi vain metrien päässä. Voisi myös kysyä, miksi Daavid ei laajen- tanut kaupunginmuuria puolustamaan myös palat- sia, jos hän kerran rakensi suuren palatsin itselleen.

Lienee turha mainita, että 2. Sam. 5 ei mainitse lain- kaan kaupunginmuuria, minkä sisään Daavid olisi voinut paeta. Arkeologisissa kaivauksissa löytyi kuitenkin jäänteitä, jotka on tulkittu kaupungin- muuriksi. Kriittinen tarkastelija voisi nähdä tässä ristiriidan Raamatun tekstin ja arkeologisten ha- vaintojen välillä.

Vaikka osaan yllämainituista ongelmista voi hy- vällä tahdolla löytää ratkaisun, on selvää, että Ma- zarin lähtökohtana ei ole kriittinen suhtautuminen lähdetekstiin, tässä tapauksessa Toiseen Samuelin kirjaan. Käytettyä raamatunkohtaa tulkitaan hy- vin tarkoitushakuisesti. Minkäänlaisia ongelmia ei mainita, vaikka useimmissa Samuelin kirjojen kommentaareissa on viittauksia luvussa ilmeneviin ongelmiin. Näyttäisi siltä, että kaivausalueelta on haluttu löytää Daavidin palatsi.

TAUSTAJÄRJESTÖT

Eilat Mazarin kaivauksia tukevat Shalem-keskus (Shalem Center) sekä Daavidin kaupungin-säätiö (Ir David Foundation), joka tunnetaan myös Elad- järjestön (Elad Association) nimellä. Kaivaukset ovat saaneet huomattavaa taloudellista tukea, jos-

12 Finkelsteinin ns. matalan kronologian mukaan Palestiinan arkeologiset löydöt on perinteisesti ajoitettu noin sata vuot- ta liian varhaisiksi.

13 Lawler 2007, 590.

14 Lawler 2007, 589.

15 KR 1992: ”Kun filistealaiset kuulivat, että Daavid oli void- eltu Israelin kuninkaaksi, he lähtivät kaikki liikkeelle käy- däkseen Daavidin kimppuun. Saatuaan tästä tiedon Daavid lähti turvapaikkaansa vuorille.”

16 Ks. Veijola 1975, 97–99.

17 Aikaisempien kaivausten yhteydessä on löytynyt viitteitä, että tällä alueella on saattanut olla julkisia rakennuksia. Esi- merkiksi Kathleen Kenyonin löytämien pylväiden koristeet viittaavat julkiseen rakennukseen, mutta on epäselvää, mis- sä rakennuksessa nämä pylväät alun perin olivat. Ks. Shiloh 1993, 703.

18 Ks. esim. Koehler-Baumgartner, **רד**, jonka mukaan sanaa käytetään satunnaisesti viittaamaan myös nousemiseen ylös.

ta monien muiden kaivausten johtajat voivat vain haaveilla.

Kaivausten keskeisin tukija on vuonna 1997 perustettu Shalem-keskus,¹⁹ missä Mazar toimii tutkijana. Shalem-keskus on sionistinen järjestö, jonka keskeinen päämäärä on vahvistaa ja kehittää sionismin sekä kansallismielisen juutalaisuuden intellektuaalista perustaa. Keskus on perustettu vasta-reaktiona niille haasteille ja kritiikille, jota perinteistä sionistista historiankuvaa vastaan on esitetty. Tarkoituksena on myös puolustaa juutalaisvaltion oikeutta filosofisella ja tieteellisellä tasolla.²⁰ Yksi tieteellisistä painopistealueista on arkeologia. Erityisesti Israelissa harjoitettavaa Raamatun arkeologiaa (Biblical Archaeology) pyritään vahvistamaan. Se pyritään myös palauttamaan juurilleen. Keskukseen mukaan Raamatun arkeologian tutkimus Israelissa on viime vuosikymmeninä heikentynyt samalla kun Euroopassa harjoitettu ”post-modernistisen metodologian ohjaama” uusi arkeologinen koulukunta on alkanut kyseenalaistamaan monia perinteisiä näkemyksiä Israelin historiasta. Esimerkkeinä mainitaan yhdistyneen kuningaskunnan sekä Daavidin ja Salomon historiallisuus.²¹ Keskukseen mukaan tämä uusi arkeologinen koulukunta syyttää varhaisia sionisteja Raamatun käytöstä poliittisten päämäärien hyväksi. Koulukunta ei myöskään pidä Raamatun arkeologiaa tieteenhaarana vaan politiikan välineenä.²² Shalem-keskuksen päämääränä on vastata näihin haasteisiin ja syytöksiin.

Yksi Shalem-keskuksen keskeisiä vaikuttajahahmoja on entinen ministeri ja tunnettu sionisti Natan Sharansky,²³ joka on myös perustanut venäläisten siirtolaisten etuja ajavan puolueen Israel Ba-Aliya.²⁴ Hän muun muassa vastustaa siirtokunnista luopumista. Sharansky johtaa Shalem-keskuksen strategisen tutkimuksen instituuttia. Mazarin kaivausten taloudellisen tuen taustalla on yhdysvaltalainen miljonääri ja poliittisesti aktiivi republikaani Roger Hertog, joka on Shalem-keskuksen johtokunnan jäsen.²⁵

Säätiön päämääränä on vaalia kuningas Daavidin perintöä ja vahvistaa Israelin valtion ja kansan historiallista yhteyttä Jerusalemiin. Näitä päämääriä toteutetaan elvyttämällä Daavidin kaupungin

juutalaisasutusta, tukemalla arkeologisia kaivauksia, tarjoamalla koulutusohjelmia ja kehittämällä Daavidin kaupungin turismia. Tämän sionistisen järjestön lähtökohtana on juutalaisten halu palata ”ikuisen pääkaupunkiinsa” Jerusalemiin. Järjestö pyrkii hankkimaan tai ostamaan maata Daavidin kaupungin alueelta. Hankitulle maalle rakennetaan asuntoja juutalaisille tai kehitetään infrastruktuuria turismille. Osaa maasta käytetään arkeologisiin kaivauksiin.²⁶

Säätiölle Jerusalemin historia alkaa kuningas Daavidista. Sitä varhaisempaa historiaa ei Abrahamia lukuun ottamatta säätiön sivuilla mainita.²⁷ Jerusalemin historiasta ei kerrota mitään toisen temppelin tuhon (70 jKr.) ja juutalaissiirtolaisten 1800-luvun lopulla alkaneen paluun väliseltä ajalta. Vuodesta 1948 tiedetään kertoa, että Daavidin kaupunki oli edelleen vihollisen alueella (”in enemy territory” / ”בשטח האויב”).²⁸ Vuoden 2006 kohdalla säätiön nettisivujen aikajanassa mainitaan, että kaupunki rakennetaan sinne, missä se aikaisemmin on ollut.²⁹ Ei jää epäselväksi, että tällä tarkoitetaan koko Daavidin kaupunkia. Alueella asuvista arabeista ei puhuta mitään, vaan valitellaan juutalaisen asutuksen vähyyttä. Säätiön mukaan ensimmäiset juutalaiset asukkaat palasivat Daavidin kaupunkiin vuonna 1991 lähes 2000 vuoden tauon jälkeen ja sen jälkeen juutalaisasutus alueella on päässyt kasvamaan.³⁰

On selvää, ettei säätiö edusta kriittistä ja tasa-puolista kuvaa Daavidin kaupungin historiasta, vaikka se sanookin tukevansa tieteellistä arkeologista toimintaa. Eilat Mazarin esittämä tulkinta 2. Sam. 5 ja Daavidin palatsista esitetään kritiikittä säätiön huolellisesti tehtyjen nettisivujen kolmiulotteisessa videossa.³¹ Palatsi sijaitsee kaupunginmuurien ulkopuolella Sionin linnoitusta vastapäätä. Säätiön intressi tukea arkeologisia kaivauksia on selvästi kytköksissä poliittiseen ja ideologiseen ohjelmaan.

Säätiön poliittisena päämääränä on luoda Daavidin kaupungin ympärille alue, missä juutalaiset voivat liikkua vapaasti, ilman että heidän tarvitsee pelätä turvallisuutensa puolesta. Säätiön johtajan Doron Spielmanin mukaan tämä ei ole mahdollista

mikäli lähiö on arabien asuttama.³² Viimeisten 20 vuoden aikana järjestö onkin saanut omistukseensa lähes koko itäisen Daavidin kaupungin alueen. Hankitulle alueelle on asutettu 40 juutalaisperhettä.

Järjestön tapa hankkia maata on saanut osakseen paljon kritiikkiä. Sitä on syytetty jopa laittomuuksista. Syytteiden mukaan järjestö on laajentanut rakennuksia, muun muassa Daavidin kaupungin turistikeskusta, ilman rakennuslupaa. Vakavammat syytökset kohdistuvat järjestön tapaan hankkia asuntoja alueen arabeilta.³³ Palestiinalaislähteiden mukaan järjestö pyrkii käyttämään hyväkseen perheiden heikkoja jäseniä saadakseen heidät allekirjoittamaan kauppasopimuksia epämääräisissä olosuhteissa.³⁴ Joissakin tapauksissa järjestö on käyttänyt hyväkseen 1950-luvulla tehtyä poissaolevien maanomistajien maa-oikeutta koskevaa lakia (ns. Absentee Property Law). Yhteistyössä Israelin viranomaisten kanssa tämän epäselvän ja kiistellyn lain avulla järjestö on saanut haltuunsa arabien asuttamia kiinteistöjä.³⁵

Järjestö hallinnoi arkeologisesti merkittäviä kohteita Daavidin kaupungin alueella. Israelin arkeologisista puistoista vastaava viranomainen (Israel Nature and Parks Authority) toimiikin yhteistyössä Daavidin kaupungin säätiön kanssa. Se on luovuttanut säätiön hallintaan merkittävän osan alueen arkeologisista kohteista kuten esimerkiksi turistien suosiossa olevan Siloan tunnelin. Tätä ja muita alueen arkeologisia kohteita opastavat säätiön hyväksymät oppaat, jotka kertovat alueen historian

modern methodologies, has argued that the Bible consists largely of politically motivated fables invented centuries after the biblical period; that Jerusalem was not the capital of an important kingdom as described in the Bible; that in fact there never was a united Israelite kingdom... and that figures such as David and Solomon were invented out of whole cloth.”

19 Ks. <http://www.shalemcenter.org.il>.

20 Ks. <http://www.shalemcenter.org.il/research/?did=12> “Since its establishment in 1997, the Shalem Center’s Institute for Zionist History and Ideas has sought to assist in strengthening the intellectual foundations of Jewish nationalism and the State of Israel by constructing a comprehensive, academically sound history of Zionism and by exploring and contributing to the development of Zionist thought.”

21 <http://www.shalemcenter.org.il/research/?did=14> “— a new school, centered in Europe and guided by post-

22 <http://www.shalemcenter.org.il/research/?did=14> “— this new school argues that the early Zionists put the Bible to similar use to legitimize their own political aspirations, and that biblical archaeology today remains a tool of politics rather than a branch of science.”

23 <http://www.shalemcenter.org.il/research/?did=17> ja <http://www.shalemcenter.org.il/research/?did=17&aid=1d5152f6225f1ea7a716d80697b09477>.

24 http://en.wikipedia.org/wiki/Nathan_Sharansky

25 Ks. <http://www.shalemcenter.org.il/research/?did=14&aid=0bb6a2e19f577d79998296a8e5a7790a> ja <http://www.shalemcenter.org.il/about/?did=54>.

26 Ks. http://www.cityofdavid.org.il/IrDavidFoundation_Eng.asp “The Ir David Foundation is committed to continuing King David’s legacy and strengthening Israel’s current and historic connection to Jerusalem through four key initiatives: archaeological excavation, tourism development, residential revitalization and educational programming.”

27 Ks. http://www.cityofdavid.org.il/timeline_eng.asp “The story of the City of David began over 3,000 years ago, when King David left the city of Hebron for a small hilltop city known as Jerusalem, establishing it as the unified capital of the tribes of Israel.” ja “Biblical Jerusalem which sends visitors 3,800 years back in time to the days of Abraham, when the first foundations of the city were laid.”

28 http://www.cityofdavid.org.il/timeline_eng.asp.

29 “The city will be rebuilt where it stood.”

30 “In 1991 the first Jewish residents began to return to live in the City of David and today the area is a thriving Jewish community.”

31 http://www.cityofdavid.org.il/hp_eng.asp.

32 *The Guardian* -lehden haastattelussa Doron Spielman kertoi, että “The goal of our organisation is to increase the presence of Jews in the neighbourhood as much as possible — We’ve been dreaming of coming back to biblical Jerusalem for 3,000 years. This is the fulfilment of our dreams. We cannot trust that if this is an Arab neighbourhood, Jews will be safe to walk around here.” Ks. *The Guardian* 19.3.2004, “Gunmen evict family at dawn from home in King David’s city” / <http://www.guardian.co.uk/israel/Story/0,2763,1172960,00.html>.

33 Ks. *Haaretz* 21.4.2006, ”The Republic of Elad”.

34 Ks. *The Guardian* 19.3.2004, Gunmen evict family at dawn from home in King David’s city / <http://www.guardian.co.uk/israel/Story/0,2763,1172960,00.html>.

35 Ks. *Haaretz*, ”The republic of Elad”, 21.4.2006 (Meron Rapoport).

säätiön ideologian valossa. Arkeologisen esittelyn ohella oppaat kertovat miten juutalaisasutus on palaamassa alueelle 2000 vuoden tauon jälkeen.³⁶ Tunnelissa vierailevat turistit maksavat vierailusta noin neljä euroa, jolla rahoitetaan säätiön toimintaa. On selvää, että Jerusalemin merkittävimpien arkeologisten kohteiden tulisi olla julkisessa hallinnassa, ei vähiten niiden poliittisesti herkän luonteen takia.

Daavidin kaupungin turistikeskuksen pääsylippujen lisäksi Daavidin kaupungin säätiö saa taloudellista tukea myös Israelin valtiolta sekä yksityisistä lahjoituksista. Sillä on myös varakkaita tukijoita. Kaksi miljardööriä, timanttikaupalla rikastunut Lev Leviev sekä venäläinen uusrikas Roman Abramovich on nähty säätiön järjestämissä tapahtumissa.³⁷

YHTEENVETO

Daavidin kaupungista löydetty uusi rakennus on kiistatta merkittävä. Toivoa sopii, että tiedeyhteisö saisi mahdollisimman nopeasti arvioida löydön yksityiskohtia. Nopea julkaisu on toivottavaa, koska löytö on saanut runsaasti julkisuutta ja sen ympärillä liikkuu paljon huhuja. Näyttää kuitenkin ilmeiseltä, että kaivausten johtajan Eilat Mazarin esittämässä päättelyssä on ongelmia. Rakennus on identifioitu Daavidin palatsiksi Vanhan testamentin tekstin avulla, mutta lähdetekstin käyttö ei kestä kriittistä tarkastelua. Tämä ei luonnollisestikaan tarkoita sitä, ettei kyseessä voisi olla 900-luvulla eKr. Jerusalemia hallinneen kuninkaan palatsi. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole esitetty konkreettisia todisteita siitä, että Daavid tai joku toinen Jerusalemissa hallinnut kuningas olisi rakennuttanut tämän rakennuksen tai asunut siinä. Vaikka rakennus on suuri, on myös ennenaikaista puhua palatsista. Tieteelliseltä tutkimukselta edellytetään enemmän kriittisyyttä.

Toinen ongelma liittyy kaivausten tukijärjestöjen poliittisiin ja ideologisiin kytköksiin. Järjestöjen tapa tulkita historiaa ei ole kriittinen. Niille näyttäisi olevan tärkeämpää löytää todisteita Daavidin kaupungin juutalaisesta menneisyydestä. On selvää, että ”väävät” tulokset eivät edesauta järjestöjen päämäärää lisätä juutalaisasutusta Daavidin kaupungin

alueella. Huolestusta herättää myös alueen ja sen arkeologisten kohteiden hallintaoikeuden siirtyminen näille järjestöille.

KIRJALLISUUS:

- FINKELSTEIN, ISRAEL & SILBERMAN, NEIL ASHER
2001 *The Bible Unearthed. Archaeology's New Vision of Ancient Israel and the Origin of Its Sacred Texts*. New York: Free Press.
- KOEHLER, LUDWIG & BAUMGARTNER, WALTER
1967–96 *Hebräisches und aramäisches Lexikon zum Alten Testament*. Leiden: Brill.
- LAWLER, ANDREW
2007 "Judging Jerusalem". *Science* 315, 588–591.
- MAZAR, AMIHAI
1992 *Archaeology of the Land of the Bible: 10,000–586 B.C.E.* New York: Anchor Bible.
- MAZAR, EILAT
2006 "Did I Find King David's Palace?". *Biblical Archaeology Review* 01/2006, 16–27, 70
- SHILOH, YIGAL
1993 "The Early Periods and the First Temple Period". *The New Archaeological Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land*. Ed. Ephraim Stern. Jerusalem: Carta, 701–712
- VEIJOLA, TIMO
1975 *Die ewige Dynastie. David und die Entstehung seiner Dynastie nach der deuteronomistischen Darstellung*. Suomalaisen tiedeakatemian julkaisuja B 193; Helsinki: Suomalainen tiedeakatemia.

36 <http://www.nature.com/news/2007/070430/full/447022a.html>.

37 Ks. Haaretz, "The republic of Elad", 21.4.2006 (Meron Rapoport).

Sanomalehdet

Haaretz, The Republic of Elad, 21.4.2006 (Meron Rapoport).

New York Times 5.8.2005, "Jerusalem Journal; Digging Deep for Proof of an Ancient Jewish Capital".

Washington Post 2.12.2005, "A Dig into Jerusalem's Past Fuels Present-Day Debates".

Sähköiset lähteet

<http://www.cityofdavid.org.il>

<http://www.guardian.co.uk/israel/Story/0,2763,1172960,00.html>

<http://www.momentmag.com>

<http://www.nature.com/news/2007/070430/full/447022a.html>

<http://www.nytimes.com/>

<http://www.shalem.org.il/>

<http://www.washingtonpost.com/>